

اثر سیاست پولی دولت بر ارتباط میان حسابداری صورت‌های مالی و اعتبار تجاری شرکت

محمد رضا پورفخاران^۱

قدرت اله طالب نیا^۲ ✉

حمیدرضا وکیلی فرد^۳

فریدون رهنمای رودپشتی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۲۵

چکیده

در مقاله حاضر به بررسی تأثیر سیاست پولی دولت بر ارتباط میان حسابداری صورت‌های مالی و اعتبار تجاری شرکت پرداخته شده است. جامعه آماری در تحقیق حاضر شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد؛ که با استفاده از روش حذف سیستماتیک تعداد ۱۷۲ شرکت به‌عنوان نمونه از این جامعه آماری انتخاب شده است. به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق از مدل رگرسیون خطی چندگانه به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته و الگوی پانل استفاده شده است. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان می‌دهد که کیفیت حسابداری مستقل و کیفیت حسابداری صورت‌های مالی موجب ارتقای اعتبار تجاری شرکت می‌گردد و این رابطه توسط سیاست پولی انقباضی دولت تعدیل شده و کاهش می‌یابد. یافته‌های بیشتر نشان می‌دهد که اظهار نظر مقبول حسابداری تأثیری بر اعتبار تجاری شرکت ندارد.

واژه‌های کلیدی: اعتبار تجاری، کیفیت حسابداری، کیفیت حسابداری، اظهار نظر حسابداری، سیاست پولی انقباضی.

-
- ۱- گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. mohammadreza31151@gmail.com
۲- گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. نویسنده مسئول. gh_talebnia@yahoo.com
۳- گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Wakilifard.phd@gmail.com
۴- گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. rahnama.roodposhti@gmail.com

۱- مقدمه

نظریه قرارداد، نظریه‌ای است که یک شرکت را به‌عنوان مجموعه از قراردادها با ذینفعان شرکت توصیف می‌کند و بیان می‌کند که حسابداری و حسابرسی صورت‌های مالی در بهبود و ارتقای کارکرد این قراردادها نقش مهمی را ایفا می‌کند (رهنمای رودپشتی و صالحی، ۱۳۹۲). بستانکاران اصلی بنگاه‌های اقتصادی بانک‌های بزرگ و شرکای تجاری (شامل عرضه‌کنندگان و مشتریان) هستند، بنابراین یک بنگاه اقتصادی دارای دو نوع قرارداد بدهی است: ۱- قرارداد اعتباری بانک و ۲- قرارداد اعتباری تجاری (دای و یانگ، ۲۰۱۶). اعتبار تجاری در اتخاذ تصمیمات مهم اقتصادی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به‌طور گسترده‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد (هوی، ۲۰۱۲؛ کوهلر، ۲۰۰۲). یکی از ویژگی‌های مهمی که در قراردادهای اعتباری به آن توجه می‌شود کیفیت اطلاعات حسابداری است که نقش مهمی را در پیشگیری از زیان بستانکاران ایفا می‌کند (واتز، ۲۰۰۳؛ جیانگ و ژانگ، ۲۰۰۷). حسابرسی صورت‌های مالی از جمله فرایندهایی که می‌تواند موجب افزایش کیفیت اطلاعات حسابداری شود. به عبارت دیگر حسابرسی صورت‌های مالی از طریق افزایش ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری برای استفاده‌کنندگان از این اطلاعات ارزش افزوده اطلاعاتی ایجاد می‌نماید (موتزوشرف، ۱۹۹۵؛ حساس یگانه، ۱۳۹۲).

با توجه نقش حسابرسی صورت‌های مالی در بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری و با توجه به نقش کیفیت اطلاعات حسابداری در بهبود رتبه تجاری بنگاه‌های اقتصادی به لحاظ نظری چنین استدلال می‌شود که ویژگی‌های حسابرسی صورت‌های مالی می‌تواند اعتبار تجاری بنگاه‌های اقتصادی را تحت تأثیر قرار دهد. با این وجود تأثیر ویژگی‌های حسابرسی بر رتبه تجاری بنگاه‌های اقتصادی تحت تأثیر عوامل کلان اقتصادی نیز قرار می‌گیرد. به‌عنوان نمونه در دوره‌ای که سیاست پولی انقباضی توسط دولت اتخاذ می‌شود، وام‌های بانکی سهمیه‌بندی می‌شود و این موضوع نیز بر رتبه اعتباری بنگاه‌های اقتصادی نیز تأثیر می‌گذارد. بنابراین اتخاذ سیاست پولی انقباضی نیز می‌تواند بر رتبه اعتباری بنگاه‌های اقتصادی و همچنین بر رابطه میان حسابرسی و رتبه اعتباری بنگاه‌های اقتصادی تأثیر گذار باشد (دای و یانگ، ۲۰۱۶). تحقیقات قبلی انجام شده، مانند ژانگ (۲۰۰۸)، روآ و جیانگ (۲۰۱۱)، زو (۲۰۱۱)، چنگ و لیو (۲۰۱۳)، دای و یانگ (۲۰۱۶) به بررسی تأثیر حسابرسی صورت‌های مالی بر رتبه اعتباری بانک پرداخته و به نقش حسابرسی در ایجاد رتبه اعتباری تجاری بنگاه‌های اقتصادی توجهی نکرده‌اند و به همین دلیل شواهدی پیرامون ارتباط میان حسابرسی صورت‌های مالی و رتبه تجاری بنگاه‌های اقتصادی در دسترس نیست. با توجه ارتباط نظری میان حسابرسی

صورت‌های مالی و رتبه تجاری بنگاه اقتصادی (ذکر شده به شرح بالا) و با توجه به تأثیر سیاست‌های پولی دولت بر ارتباط میان حسابرسی صورت‌های مالی و رتبه تجاری، پرسش تحقیق حاضر این است که آیا حسابرسی صورت‌های مالی (شامل ویژگی‌هایی همچون: کیفیت حسابرس، کیفیت حسابرسی و نوع اظهارنظر حسابرس) به لحاظ تجربی رتبه تجاری شرکت را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟ و آیا ارتباط میان حسابرسی صورت‌های مالی و رتبه اجاری تحت تأثیر سیاست‌های پولی دولت قرار می‌گیرد یا خیر.

اهمیت موضوع تحقیق حاضر در اهمیت ارتقای رتبه تجاری بنگاه‌های اقتصادی به منظور بهبود کیفیت قراردادهای اعتباری بنگاه اقتصادی نهفته است. تحقیقات قبلی انجام شده، مانند ژانگ (۲۰۰۸)، روآ و جیانگ (۲۰۱۱)، زو (۲۰۱۱)، چنگ و لیو (۲۰۱۳)، دای و یانگ (۲۰۱۶) به بررسی تأثیر حسابرسی صورت‌های مالی بر رتبه اعتباری بانک پرداخته و به نقش حسابرسی در ایجاد رتبه اعتباری تجاری بنگاه‌های اقتصادی توجهی نکرده‌اند و به همین دلیل شواهدی پیرامون ارتباط میان حسابرسی صورت‌های مالی و رتبه تجاری بنگاه‌های اقتصادی در دسترس نیست. با توجه به اهمیت موضوع اعتبار تجاری و فقدان تحقیقاتی پیرامون تأثیر حسابرسی صورت‌های مالی بر اعتباری تجاری بنگاه‌های اقتصادی، ضرورت دارد تا نقش حسابرسی صورت‌های مالی در بهبود اعتبار تجاری بنگاه‌های اقتصادی با توجه به نقش متغیرهای تعدیل‌گری همچون سیاست‌های پولی دولت به لحاظ تجربی مورد بررسی قرار گیرد که در تحقیق حاضر به این موضوع پرداخته خواهد شد.

۲- مبانی نظری و فرضیه‌های تحقیق

حسابرسی صورت‌های مالی از جمله فرایندهایی که می‌تواند موجب افزایش کیفیت اطلاعات حسابداری شود. به عبارت دیگر حسابرسی صورت‌های مالی از طریق افزایش ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری برای استفاده‌کنندگان از این اطلاعات ارزش‌افزوده اطلاعاتی ایجاد می‌نماید (موتزوشرف، ۱۹۹۵؛ حساس یگانه، ۱۳۹۲). با توجه نقش حسابرسی صورت‌های مالی در بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری و با توجه به نقش کیفیت اطلاعات حسابداری در بهبود رتبه تجاری بنگاه‌های اقتصادی به لحاظ نظری چنین استدلال می‌شود که ویژگی‌های حسابرسی صورت‌های مالی می‌تواند اعتبار تجاری بنگاه‌های اقتصادی را تحت تأثیر قرار دهد. با این وجود تأثیر ویژگی‌های حسابرسی بر رتبه تجاری بنگاه‌های اقتصادی تحت تأثیر عوامل کلان اقتصادی نیز قرار می‌گیرد. به‌عنوان نمونه در دوره‌ای که سیاست پولی انقباضی توسط دولت اتخاذ می‌شود، وام‌های بانکی سهمیه‌بندی می‌شود و

این موضوع نیز بر رتبه اعتباری بنگاه‌های اقتصادی نیز تأثیر می‌گذارد. بنابراین اتخاذ سیاست پولی انقباضی نیز می‌تواند بر رتبه اعتباری بنگاه‌های اقتصادی و همچنین بر رابطه میان حسابرسی و رتبه اعتباری بنگاه‌های اقتصادی تأثیرگذار باشد (دای و یانگ، ۲۰۱۶).

به‌طور ویژه انتظار می‌رود که سه مقوله مهم حسابرسی شامل: نوع حسابرس، کیفیت حسابرسی، و نوع اظهارنظر حسابرس بر اعتبار تجاری شرکت‌ها تأثیرگذار باشند. شرکت‌هایی که توسط حسابرسان برتر مورد رسیدگی قرار می‌گیرند، اطلاعات حسابداری با کیفیت‌تری را به استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی عرضه می‌کنند و این استنباط در استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری (افراد درگیر در قراردادهای تجاری با شرکت) ایجاد می‌شود که کیفیت اطلاعات حسابداری بنگاه اقتصادی بالا می‌باشد. همچنین بالا بودن کیفیت حسابرس شرکت یک دیدگاه مثبت را به افراد درگیر در تئوری قرارداد القاء می‌کند و موجب می‌شود که اعتبار تجاری شرکت نزد سایرین ارتقاء یابد. با توجه به توضیحات فوق فرضیه اول تحقیق حاضر به شرح زیر تدوین می‌شود:

(۱) "هرچه کیفیت حسابرس شرکت بالاتر باشد، اعتبار تجاری شرکت بالاتر خواهد بود."

کیفیت حسابرسی به معنای قدرت و توانایی حسابرس مستقل در کشف و گزارش تحریف‌های با اهمیت صاحبکار می‌باشد (دی آنجلو، ۱۹۸۱). بالا بودن کیفیت حسابرسی نشانه‌ای از میزان قابلیت اعتماد و مربوط بودن اطلاعات حسابداری صاحبکار می‌باشد. بالا بودن کیفیت حسابرسی این دیدگاه را به افراد درگیر در تئوری قرارداد القاء می‌کند که شفافیت اطلاعاتی صاحبکار بالا است. در چنین شرایطی انتظار می‌رود که اعتبار تجاری شرکت‌های صاحبکار نزد همکاران حرفه‌ای و افراد درگیر در تئوری قرارداد ارتقاء یابد. با توجه به توضیحات فوق فرضیه دوم تحقیق حاضر به شرح زیر تدوین می‌گردد:

(۲) "هرچه کیفیت حسابرسی صورت‌های مالی صاحبکار بالاتر باشد، اعتبار تجاری شرکت در صنعت و افراد درگیر در تئوری قرارداد بالاتر خواهد بود."

اظهارنظر حسابرس مستقل درباره صورت‌های مالی صاحبکار نشان‌دهنده نظر تخصصی حسابرس نسبت به کیفیت اطلاعات حسابداری عرضه شده توسط صاحبکار می‌گردد. اظهارنظر حسابرس مستقل در ارتباط با صورت‌های مالی را می‌توان به ۴ دسته شامل: اظهارنظر مقبول، اظهارنظر مشروط، عدم اظهارنظر و اظهارنظر مردود تقسیم نمود (مکارم و صفاریان، ۱۳۹۲). صدور اظهارنظر مقبول نسبت به صورت‌های مالی صاحبکار بدین معنا است که صاحبکار اطلاعات حسابداری خود را درست تهیه کرده است و این اطلاعات از تحریف‌های با اهمیت برخوردار نیست و کیفیت مناسبی

دارد. صدور اظهارنظر مقبول این دیدگاه را به استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی القاء می‌کند شفافیت اطلاعاتی صاحبکار در ارتباط با شرکت‌های درگیر در تئوری قرارداد بالا است. این موضوع موجب تقویت اعتبار تجاری شرکت صاحبکار نزد اشخاص درگیر در تئوری قرار داد می‌گردد. با توجه به استدلال فوق فرضیه سوم تحقیق حاضر به شرح زیر تدوین می‌گردد:

(۳) "صدور اظهارنظر مقبول حسابرسی موجب افزایش اعتبار تجاری شرکت صاحبکار می‌شود." تأثیر اطلاعات حسابداری بر رتبه تجاری بنگاه‌های اقتصادی تحت تأثیر عوامل کلان اقتصادی نیز قرار می‌گیرد. به‌عنوان نمونه در دوره‌ای که سیاست پولی انقباضی توسط دولت اتخاذ می‌شود، وام‌های بانکی سهمیه‌بندی می‌شود و این موضوع نیز بر رتبه اعتباری بنگاه‌های اقتصادی نیز تأثیر می‌گذارد. بنابراین اتخاذ سیاست پولی انقباضی نیز می‌تواند بر رتبه اعتباری بنگاه‌های اقتصادی و همچنین بر رابطه میان کیفیت اطلاعات حسابداری و اعتباری بنگاه‌های اقتصادی تأثیرگذار باشد (دای و یانگ، ۲۰۱۶). با توجه به توضیحات فوق فرضیه‌های چهارم، پنجم و ششم تحقیق حاضر به شرح زیر تدوین می‌گردد:

(۴) "در دوره اعمال سیاست پولی انقباضی توسط دولت، تأثیر مثبت کیفیت حسابرس، بر اعتبار تجاری شرکت کاهش می‌یابد."

(۵) "در دوره اعمال سیاست پولی انقباضی توسط دولت، تأثیر مثبت کیفیت حسابرسی، بر اعتبار تجاری شرکت کاهش می‌یابد."

(۶) "در دوره اعمال سیاست پولی انقباضی توسط دولت، تأثیر مثبت اظهارنظر مقبول حسابرس، بر اعتبار تجاری شرکت کاهش می‌یابد."

۳- روش تحقیق

تحقیق حاضر، از نظر هدف یک تحقیق کاربردی است زیرا نتایج حاصل از آن توسط نهادهای قانون‌گذار در حرفه حسابداری (مانند سازمان حسابرسی و سازمان بورس اوراق بهادار تهران) مورد استفاده قرار می‌گیرد. تحقیق حاضر همچنین از نظر ماهیت یک تحقیق توصیفی از نوع همبستگی است. در تحقیق حاضر به منظور گردآوری اطلاعات از اسناد و مدارک مربوط به اعضای نمونه شامل: مجموعه صورت‌های مالی آنها (صورت‌های مالی اساسی و یادداشتهای توضیحی) استفاده شده است. همچنین لازم به توضیح است که این اطلاعات نیز از طریق پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار تهران

و سامانه کدال استخراج شده‌اند و به منظور تحلیل داده‌ها در تحقیق حاضر از نرم‌افزار Eviews نسخه ۱۰ استفاده شده است.

۳-۱- جامعه آماری و نمونه تحقیق

جامعه آماری تحقیق حاضر تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا پایان سال ۱۳۹۵ می‌باشد که با استفاده از روش حذف سیستماتیک جامعه فوق در دوره زمانی تحقیق (۱۳۸۸ الی ۱۳۹۵) مورد همگن‌سازی قرار گرفته است و در نهایت از جامعه آماری همگن شده به‌عنوان نمونه تحقیق استفاده شده است. با توجه به جدول ۱ همانطور که ملاحظه می‌گردد تعداد نمونه نهایی تحقیق بالغ بر ۱۷۲ شرکت است که از آن به‌عنوان نمونه در تحقیق حاضر استفاده شده است. همچنین تعداد مشاهدات تحقیق در ارتباط با هر متغیر برابر با ۱۳۷۶ سال-شرکت (۱۷۲*۸ سال) می‌باشد.

جدول ۱: غربالگری جامعه آماری به روش حذف سیستماتیک

۴۸۸	تعداد کل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس در پایان سال ۱۳۹۵
	معیارها:
(۱۷۰)	تعداد شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی ۹۵-۸۸ در بورس فعال نبوده‌اند
(۳۴)	تعداد شرکت‌هایی بعد از سال ۸۸ در بورس پذیرفته شده‌اند
(۵۰)	تعداد شرکت‌هایی که جز هلدینگ، سرمایه‌گذاری‌ها، واسطه‌گری‌های مالی، بانک‌ها و یا لیزینگ‌ها بوده‌اند
(۵۲)	تعداد شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی تحقیق تغییر سال مالی داده و یا سال مالی آن منتهی به پایان اسفند نمی‌باشد
(۱۰)	تعداد شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی تحقیق اطلاعات مورد آنها در دسترس نمی‌باشد
۱۷۲	تعداد شرکت‌های نمونه

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۳-۲- مدل تحقیق به منظور آزمون فرضیه‌ها

به منظور آزمون فرضیه‌ها در تحقیق حاضر به پیروی از تحقیقات قبلی همچون یانگ و همکاران (۲۰۱۶)، محمد رضایی و همکاران (۱۳۹۴) از مدل‌های رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است. علت استفاده از مدل رگرسیون در تحقیق حاضر ماهیت کمی و پیوسته متغیر وابسته تحقیق یعنی اعتبار تجاری می‌باشد.

به منظور آزمون فرضیه اول تحقیق از مدل رگرسیون زیر استفاده خواهد شد (مدل ۱):

$$TC = B_0 + B_1 AQ + B_2 SIZE + B_3 CFO + B_4 LIQ + B_5 EBIT + B_6 GR + B_7 LEV + \epsilon$$

به منظور آزمون فرضیه دوم تحقیق از مدل رگرسیون زیر استفاده خواهد شد (مدل ۲):

$$TC = B_0 + B_1 AUQ + B_2 SIZE + B_3 CFO + B_4 LIQ + B_5 EBIT + B_6 GR + B_7 LEV + \epsilon$$

به منظور آزمون فرضیه سوم تحقیق از مدل رگرسیون زیر استفاده می‌شود (مدل ۳):

$$TC = B_0 + B_1 AUDO + B_2 SIZE + B_3 CFO + B_4 LIQ + B_5 EBIT + B_6 GR + B_7 LEV + \epsilon$$

به منظور آزمون فرضیه چهارم تحقیق از مدل رگرسیون زیر استفاده می‌شود (مدل ۴):

$$TC = B_0 + B_1 AQ + B_2 MP + B_3 AQ*MP + B_4 SIZE + B_5 CFO + B_6 LIQ + B_7 EBIT + B_8 GR + B_9 LEV + \epsilon$$

به منظور آزمون فرضیه پنجم تحقیق از مدل رگرسیون زیر استفاده می‌شود (مدل ۵):

$$TC = B_0 + B_1 AUQ + B_2 MP + B_3 AUQ*MP + B_4 SIZE + B_5 CFO + B_6 LIQ + B_7 EBIT + B_8 GR + B_9 LEV + \epsilon$$

به منظور آزمون فرضیه ششم تحقیق از مدل رگرسیون زیر استفاده می‌شود (مدل ۶):

$$TC = B_0 + B_1 AUDO + B_2 MP + B_3 AUDO*MP + B_4 SIZE + B_5 CFO + B_6 LIQ + B_7 EBIT + B_8 GR + B_9 LEV + \epsilon$$

۳-۳- متغیرهای تحقیق و نحوه اندازه‌گیری آنها

• متغیر وابسته

TC = عبارت است از رتبه تجاری شرکت.

به پیروی از یانگ (۲۰۱۶) برابر است با حاصل جمع حساب‌های پرداختی، استاد پرداختی، پیش دریافت از مشتریان، تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی.

• متغیر مستقل

AQ = عبارت است از کیفیت حسابرس که به پیروی از دی آنجلو (۱۹۸۳) بر اساس متغیر مصنوعی نوع حسابرس عملیاتی می‌شود. چنانچه حسابرس شرکت سازمان حسابرسی باشد برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر خواهد بود.

AUQ = عبارت است از کیفیت حسابرسی که به پیروی از محمدرضایی (۱۳۹۴) بر اساس ارقام تعهدی اختیاری اندازه‌گیری می‌شود.

رابطه ۷ (مدل کوتاری و همکاران/۲۰۰۵):

$$ACC_{ij,t} / TA_{ij,t-1} = a + \beta_1 1/TA_{ij,t-1} + \beta_2 (\Delta REV - \Delta REC)_{ij,t} / TA_{ij,t-1} + \beta_3 PPE_{ij,t} / TA_{ij,t-1} + \beta_4 ROA_{ij,t-1} + \epsilon$$

معادله فوق نشان‌دهنده برآورد ارقام تعهدی بر اساس مدل کوتاری (۲۰۰۵) می‌باشد. در این رابطه $ACC_{ij,t}$ معرف ارقام تعهدی شرکت i در دوره t و در صنعت j می‌باشد (تفاوت میان سود خالص و جریان نقد عملیاتی در دوره t). $\Delta REV_{ij,t}$ معرف تغییرات دوره‌ای درآمد شرکت i در دوره t و در صنعت j می‌باشد (تفاوت درآمد شرکت i در دوره t و دوره $t-1$). $\Delta REC_{ij,t}$ معرف تغییرات دوره‌ای حساب‌های و اسناد دریافتنی شرکت i در دوره t و در صنعت j می‌باشد (تفاوت میان حساب‌ها و اسناد دریافتنی شرکت i در دوره t و دوره $t-1$). $PPE_{ij,t}$ معرف ارزش دفتری اموال و ماشین‌آلات و تجهیزات شرکت i در دوره t و در صنعت j می‌باشد. $ROA_{ij,t-1}$ معرف نرخ بازده دارایی شرکت i در دوره t و در صنعت j می‌باشد (نسبت سود عملیاتی شرکت در دوره t به ارزش دفتری دارایی‌های شرکت در دوره $t-1$). $TA_{ij,t-1}$ معرف ارزش دفتری دارایی‌های شرکت i در دوره $t-1$ و در صنعت j می‌باشد. ϵ معرف ارقام تعهدی اختیاری مبتنی بر مدل کوتاری (DACC) است که از قدر مطلق آن به‌عنوان معیار معکوس کیفیت حسابرسی استفاده می‌شود.

AUDO = عبارت است از نوع اظهارنظر حسابرس که برابر با یک متغیر مصنوعی با مقدار صفر و یک می‌باشد. چنانچه اظهارنظر حسابرس در ارتباط با صورت‌های مالی شرکت مقبول باشد برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر خواهد بود.

• متغیر تعدیلگر

MP = عبارت است از سیاست پولی انقباضی.

به پیروی از یانگ (۲۰۱۶)، چنانچه تغییر در تولید ناخالص داخلی نسبت به دوره قبل بیشتر از صفر باشد برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر خواهد بود.

• متغیرهای کنترلی

SIZE = عبارت است از اندازه شرکت

به پیروی از یانگ (۲۰۱۶)، برابر است با حاصل لگاریتم طبیعی ارزش دفتری دارایی‌های شرکت در پایان سال مالی.

CFO = عبارت است از جریان نقد عملیاتی.

به پیروی از یانگ (۲۰۱۶)، برابر است با جریان نقد عملیاتی شرکت تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌های شرکت در پایان سال مالی.

LIQ = عبارت است از نسبت جاری شرکت.

به پیروی از یانگ (۲۰۱۶)، برابر است با جمع دارایی‌های جاری شرکت تقسیم بر جمع بدهی‌های جاری شرکت.

EBIT = عبارت است از سودآوری شرکت.

به پیروی از یانگ (۲۰۱۶)، برابر است با سود قبل از بهره و مالیات شرکت تقسیم بر جمع ارزش دفتری دارایی‌های شرکت در پایان سال.

GR = عبارت است از رشد درآمد شرکت.

به پیروی از یانگ (۲۰۱۶)، برابر است با تغییرات درآمد دوره جاری نسبت به دوره قبل تقسیم بر جمع درآمد شرکت در دوره قبل.

LEV = عبارت است از نسبت بدهی.

به پیروی از یانگ (۲۰۱۶)، برابر است با جمع بدهی‌های شرکت تقسیم بر جمع دارایی‌های شرکت در پایان سال.

۴- یافته‌های تحقیق

۴-۱- آمار توصیفی و ماتریس همبستگی پیرسون

در این قسمت به ارائه آماره‌های توصیفی شامل: میانگین، میانه، بیشترین مقدار، کمترین مقدار، انحراف استاندارد، ضریب چولگی، ضریب کشیدگی و تعداد مشاهدات در ارتباط با متغیرهای تحقیق پرداخته شده است. با توجه به جدول ۲ همانطور که ملاحظه می‌شود: ضریب چولگی برخی از متغیرها نظیر EBIT منفی است که این موضوع نشان می‌دهد توزیع داده‌های این متغیرها دارای چولگی به چپ می‌باشند.

ضریب چولگی برخی دیگر از متغیرها نظیر TC مثبت است که این موضوع نشان می‌دهد توزیع داده‌های این متغیرها دارای چولگی به راست هستند. آماره بیشترین مقدار در ارتباط با متغیر LEV برابر با ۲/۶۶ است که این مقدار متعلق به شرکت پتروشیمی فارابی در سال ۱۳۹۵ می‌باشد و نشان می‌دهد که ارزش دفتری بدهی‌های شرکت فارابی تقریباً ۳ برابر ارزش دفتری دارایی‌های آن می‌باشد

و شرکت فوق در سال ۱۳۹۵ ورشکسته است. آماره میانگین در ارتباط با متغیر مصنوعی AQ نشان می‌دهد که ۰/۲۳ از شرکت‌های نمونه در دوره زمانی تحقیق توسط سازمان حسابرس (حسابرس با کیفیت) مورد رسیدگی قرار گرفته‌اند. آماره میانگین در ارتباط با متغیر مصنوعی AUDO نشان می‌دهد که ۴۵ درصد از شرکت‌های نمونه در دوره زمانی تحقیق از حسابرس مستقل خود نظر مقبول دریافت نموده‌اند.

یکی از پیش‌فرض‌های مدل رگرسیون خطی عدم وجود همبستگی شدید میان جملات توضیحی (متغیرهای مستقل و کنترلی) آن به صورت جفتی می‌باشد (افلاطونی، ۱۳۹۲). با توجه به جدول ۳ همانطور که ملاحظه می‌گردد ضریب همبستگی جفتی میان متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) تحقیق که در یک مدل به‌طور همزمان تصریح شده‌اند، کمتر از ۶۰ درصد می‌باشد. بنابراین مشکل همبستگی شدید میان جملات توضیحی تحقیق وجود ندارد و پیش‌فرض عدم وجود همبستگی شدید میان جملات توضیحی مدل‌های تحقیق تأیید می‌شود و می‌توان در مدل‌های رگرسیون تحقیق از این متغیرها به‌طور همزمان به‌عنوان متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) استفاده نمود.

جدول ۲: آمار توصیفی برای متغیرهای تحقیق

متغیر	نماد	میانگین	میانه	بیشترین مقدار	کمترین مقدار	انحراف استاندارد	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی	تعداد مشاهدات
اعتبار تجاری شرکت	TC	15/0	11/0	14/3	00/0	16/0	15/6	65/101	1376
کیفیت حسابرس در دوره قبل	AQ	23/0	00/0	00/1	00/0	42/0	26/1	58/2	1376
کیفیت حسابرسی شرکت در دوره قبل	AUQ	09/0	07/0	68/1	00/0	10/0	24/5	62/63	1376
اظهار نظر حسابرس در دوره قبل	AUDO	45/0	00/0	00/1	00/0	50/0	19/0	04/1	1376
سیاست پولی انقباضی	MP	13/0	00/0	00/1	00/0	33/0	27/2	14/6	1376
اندازه شرکت	SIZE	83/13	68/13	15/19	03/10	44/1	82/0	45/4	1376
جریان نقد عملیاتی	CFO	12/0	10/0	82/1	46/-0	14/0	77/1	33/20	1376
نسبت جاری	LIQ	42/1	22/1	15/13	10/0	01/1	19/5	35/45	1376
نرخ بازده دارایی	EBIT	10/0	09/0	63/0	16/-1	14/0	50/-0	13/11	1376
رشد فروش	GR	18/0	14/0	65/4	00/-1	40/0	68/2	92/20	1376
نسبت بدهی	LEV	62/0	62/0	66/2	09/0	23/0	43/1	35/12	1376

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جدول ۳: ماتریس همبستگی میان متغیرهای تحقیق

متغیر	TC	AQ	AUQ	AUDO	MP	SIZE	CFO	LIQ	EBIT	GR	LEV
TC	00/1										
سطح معنی داری	-----										
AQ	04/0	00/1									
سطح معنی داری	18/0	-----									
AUQ	02/-0	01/0	00/1								
سطح معنی داری	49/0	65/0	-----								
AUDO	01/-0	01/0	02/-0	00/1							
سطح معنی داری	64/0	85/0	52/0	-----							
MP	19/0	00/0	00/0	02/0	00/1						
سطح معنی داری	00/0	96/0	94/0	46/0	-----						
SIZE	12/0	24/0	03/-0	01/0	10/0	00/1					
سطح معنی داری	00/0	00/0	23/0	66/0	00/0	-----					
CFO	11/-0	00/0	01/-0	03/0	07/-0	07/0	00/1				
سطح معنی داری	00/0	98/0	69/0	23/0	01/0	01/0	-----				
LIQ	21/-0	14/-0	10/0	03/0	00/-0	16/-0	07/0	00/1			
سطح معنی داری	00/0	00/0	00/0	33/0	97/0	00/0	01/0	-----			
EBIT	37/-0	01/-0	06/-0	05/0	12/-0	07/0	44/0	36/0	00/1		
سطح معنی داری	00/0	63/0	02/0	09/0	00/0	01/0	00/0	00/0	-----		
GR	04/-0	03/-0	03/0	02/0	23/-0	02/0	03/0	13/0	26/0	00/1	
سطح معنی داری	18/0	34/0	21/0	36/0	00/0	42/0	26/0	00/0	00/0	-----	
LEV	40/0	15/0	05/0	04/-0	01/-0	09/0	22/-0	55/-0	55/-0	06/-0	00/1
سطح معنی داری	00/0	00/0	07/0	18/0	63/0	00/0	00/0	00/0	00/0	02/0	-----

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۲-۴- برآورد مدل‌های تحقیق

۴-۲-۱- تعیین شیوه برآورد مدل‌های تحقیق

به منظور تعیین شیوه برآورد مدل‌های تحقیق از آزمون‌های F لیمر و هاسمن استفاده شده است. با توجه به جدول ۴ همانطور که ملاحظه می‌گردد، الگوی مناسب به منظور برآورد مدل‌های ۱ و ۲ و ۳

الگوی پانل-اثرات ثابت است و الگوی مناسب به منظور برآورد مدل‌های ۴ و ۵ و ۶ الگوی پانل-اثرات تصادفی می‌باشد.

جدول ۴: یافته‌های حاصل از آزمون F لیمر و هاسمن

مدل/آزمون	۱	۲	۳	۴	۵	۶
آماره F آزمون لیمر	۵۳/۳	۴۸/۳	۵۵/۳	۵۰/۳	۳/۵۰	۳/۵۱
سطح معنی‌داری	۰۰/۰	۰۰/۰	۰۰/۰	۰۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰
مقایسه با ۵ درصد	کوچکتر	کوچکتر	کوچکتر	کوچکتر	کوچکتر	کوچکتر
پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)
نتیجه (روش برآورد مدل)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)	پانل (ترکیبی)
آماره Chi-Sq آزمون هاسمن	۲۲	۲۰	۲۱	۱۱	۸	۹
سطح معنی‌داری	۰۰/۰	۰۰/۰	۰۰/۰	۰/۲۲	۰/۵۱	۰/۳۵
مقایسه با ۵ درصد	کوچکتر	کوچکتر	کوچکتر	بزرگتر	بزرگتر	بزرگتر
نتیجه آزمون هاسمن (روش برآورد مدل)	اثرات ثابت	اثرات ثابت	اثرات ثابت	اثرات تصادفی	اثرات تصادفی	اثرات تصادفی
نتیجه نهایی (روش نهایی برآورد مدل‌های تحقیق)	پانل-اثرات ثابت	پانل-اثرات ثابت	پانل-اثرات ثابت	پانل-اثرات تصادفی	پانل-اثرات تصادفی	پانل-اثرات تصادفی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴-۲-۲- برآورد مدل ۱ به منظور آزمون فرضیه اول

با توجه به جدول ۵ همانطور که ملاحظه می‌گردد سطح معنی‌داری آماره T برای ضریب متغیر مستقل کیفیت حسابرس (AQ) با مقدار ۰/۰۳، برابر با ۰/۰۰ می‌باشد که این مقدار کمتر از ۱۰ درصد است ($Pvalue < 0.10$). بنابراین می‌توان چنین استنباط نمود که متغیر مستقل کیفیت حسابرس (AQ) دارای اثر معناداری بر متغیر وابسته اعتبار تجاری در دوره جاری (TC) است؛ و به دلیل مثبت بودن ضریب آن جهت رابطه مستقیم است یعنی اعتبار تجاری شرکت‌هایی که توسط حسابرس با کیفیت مورد رسیدگی قرار گرفته‌اند ($AQ=1$) بیشتر از سایر شرکت‌ها ($AQ=0$) می‌باشد. از این رو فرضیه اول تحقیق که بیان می‌کند: "شرکت‌هایی که کیفیت حسابرس آنها بالاتر است نسبت به سایر شرکت‌ها از رتبه تجاری بیشتری برخوردار هستند" مورد تأیید قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر در ارتباط با این فرضیه H_0 را می‌توان رد نمود.

جدول ۵: یافته‌های حاصل از برآورد مدل ۱ با استفاده از الگوی پانل-اثرات ثابت و روش GLS/متغیر وابسته: اعتبار تجاری (TC)

متغیر	نماد	ضرایب متغیرها	انحراف استاندارد	آماره T	سطح معنی‌داری	مقایسه با ۱۰ درصد	نتیجه
عرض از مبدأ	(a)	50/0	05/0	10/9	00/0		
کیفیت حسابرس	AQ	03/0	01/0	84/3	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
اندازه شرکت	SIZE	04/0	00/0	73/11	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
جریان نقد عملیاتی	CFO	08/0	02/0	77/4	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
نسبت جاری	LIQ	00/0	00/0	48/0	63/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نرخ بازده دارایی	EBIT	21/0	03/0	08/8	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
رشد فروش	GR	00/0	00/0	78/0	44/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نسبت بدهی	LEV	12/0	02/0	07/6	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
آماره دوربین واتسون	DW-stat	۱/۵۳					پیش فرض استقلال خطاها از یکدیگر پذیرفته می‌شود زیرا آماره دوربین واتسون بین ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد.
ضریب تعیین مدل	R ²	۰/۷۲					۷۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) که معنادار هستند بیان می‌شود.
آماره فیشِر	F-stat	۱۸					در این سطح معنی‌داری مدل پذیرفته می‌شود
سطح معنی‌داری مدل	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض معنی‌دار بودن مدل تأیید می‌شود. یعنی مدل خطی است زیرا سطح معنی‌داری آماره فیشِر کمتر از ۵ درصد می‌باشد.
آماره F وایت	F-stat	۱/۲۴					در این سطح پیش فرض همسان بودن واریانس باقیمانده رد می‌شود.
سطح معنی‌داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض همسان بودن واریانس باقیمانده‌ها تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره وایت کمتر از ۵ درصد است. به همین دلیل مدل ۱ به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برآورد شده است.
آماره F بروش گادفری	F-stat	72					در این سطح پیش فرض عدم وجود خودهمبستگی سریالی میان باقیمانده رد می‌شود.
سطح معنی‌داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض عدم وجود خودهمبستگی سریالی تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره بروش گادفری کمتر از ۵ درصد است. به همین دلیل مدل ۱ به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برآورد شده است.
آماره جارکو-برا	JB-stat	9488					در این سطح پیش فرض نرمال بودن باقیمانده‌های مدل ۱ رد می‌شود.
سطح معنی‌داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض نرمال بودن باقیمانده‌ها در ارتباط با مدل ۱ تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره جارکو-برا کمتر از ۵ درصد است. با این وجود به دلیل زیاد بودن تعداد مشاهدات نرمال نبودن باقیمانده اعتبار یافته‌های مدل ۱ را مورد چالش قرار نمی‌دهد.

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴-۲-۳- برآورد مدل ۲ به منظور آزمون فرضیه دوم

با توجه به جدول ۶ همانطور که ملاحظه می‌شود سطح معنی‌داری آماره T برای ضریب متغیر مستقل کیفیت حسابرسی (AUQ) با مقدار ۰/۰۵-، برابر با ۰/۰۳ می‌باشد که این مقدار کمتر از ۱۰ درصد است ($Pvalue < 0.10$). به منظور اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی از معیار ارقام تعهدی اختیاری استفاده شده است که به صورت معکوس کیفیت حسابرسی را مورد تبیین قرار می‌دهد؛ یعنی هرچه میزان ارقام تعهدی اختیاری بالاتر باشد در مقابل کیفیت حسابرسی کمتر خواهد بود. با توجه به یافته‌های حاصل از برآورد مدل ۲ مبنی بر وجود ارتباط معکوس میان ارقام تعهدی اختیاری و اعتبار تجاری شرکت، می‌توان چنین استنباط نمود که بین کیفیت حسابرسی و اعتبار تجاری ارتباطی مستقیم وجود دارد؛ یعنی هرچه ارقام تعهدی اختیاری کمتر باشد، اعتبار تجاری شرکت در بازار بیشتر خواهد بود. از این رو فرضیه دوم تحقیق که بیان می‌کند: "شرکت‌هایی که کیفیت حسابرسی آنها بالاتر است نسبت به سایر شرکت‌ها از رتبه تجاری بیشتری برخوردار هستند" مورد تأیید قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر در ارتباط با این فرضیه H_0 را می‌توان رد نمود.

جدول ۶: یافته‌های حاصل از برآورد مدل ۲ با استفاده از الگوی پانل-اثرات ثابت و روش GLS/ متغیر وابسته: اعتبار تجاری (TC)

متغیر	نماد	ضرایب متغیرها	انحراف استاندارد	آماره T	سطح معنی‌داری	مقایسه با ۱۰ درصد	نتیجه
عرض از مبدأ	(a)	47/-0	05/0	87/-8	00/0		
کیفیت حسابرسی	AQ	05/-0	02/0	23/-2	03/0	کوچکتر	تأثیر دارد
اندازه شرکت	SIZE	04/0	00/0	66/11	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
جریان نقد عملیاتی	CFO	08/0	02/0	90/4	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
نسبت جاری	LIQ	00/0	00/0	51/0	61/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نرخ بازده دارایی	EBIT	23/-0	02/0	21/-9	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
رشد فروش	GR	01/0	00/0	62/1	11/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نسبت بدهی	LEV	11/0	02/0	62/5	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
آماره دوربین واتسون	DW-stat	۱/۵۲					پیش فرض استقلال خطاها از یکدیگر پذیرفته می‌شود زیرا آماره دوربین واتسون بین ۱،۵ تا ۲،۵ قرار دارد.
ضریب تعیین مدل	R ²	۰/۷۳					73 درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) که معنادار هستند بیان می‌شود.

متغیر	نماد	ضرایب متغیرها	انحراف استاندارد	آماره T	سطح معنی داری	مقایسه با ۱۰ درصد	نتیجه
آماره فیشر	F-stat	۱۸					در این سطح معنی داری مدل پذیرفته می شود
سطح معنی داری مدل	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض معنی دار بودن مدل تأیید می شود. یعنی مدل خطی است زیرا سطح معنی داری آماره فیشر کمتر از ۵ درصد می باشد.
آماره F وایت	F-stat	۰/۸۲					در این سطح پیش فرض همسان بودن واریانس باقیمانده رد می شود.
سطح معنی داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض همسان بودن واریانس باقیماندهها تأیید نمی شود؛ زیرا سطح معنی داری آماره وایت کمتر از ۵ درصد است. به همین دلیل مدل ۱ به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برآورد شده است.
آماره F بروش گادفری	F-stat	72					در این سطح پیش فرض عدم وجود خودهمبستگی سریالی میان باقیمانده رد می شود.
سطح معنی داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض عدم وجود خودهمبستگی سریالی تأیید نمی شود؛ زیرا سطح معنی داری آماره بروش گادفری کمتر از ۵ درصد است. به همین دلیل مدل ۱ به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برآورد شده است.
آماره جار-کو-برا	JB-stat	۹۵۸۷					در این سطح پیش فرض نرمال بودن باقیماندههای مدل ۱ رد می شود.
سطح معنی داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض نرمال بودن باقیماندهها در ارتباط با مدل ۱ تأیید نمی شود؛ زیرا سطح معنی داری آماره جار-کو-برا کمتر از ۵ درصد است. با این وجود به دلیل زیاد بودن تعداد مشاهدات نرمال نبودن باقیمانده اعتبار یافتههای مدل ۱ را مورد چالش قرار نمی دهد.

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴-۲-۴- برآورد مدل ۳ به منظور آزمون فرضیه سوم

با توجه به جدول ۷ همانطور که ملاحظه می شود سطح معنی داری آماره T برای ضریب متغیر مستقل اظهارنظر حسابرس (AUDO) با مقدار ۰/۰۱، برابر با ۰/۴۰ می باشد که این مقدار بیشتر از ۱۰ درصد است ($Pvalue < 0/10$)؛ بنابراین می توان چنین استنباط نمود که بین دریافت اظهارنظر مقبول حسابرسی و اعتبار تجاری ارتباط معناداری وجود ندارد. از این رو فرضیه سوم تحقیق که بیان می کند: "شرکت‌هایی که اظهارنظر مقبول از حسابرس خود دریافت می کنند نسبت به سایر شرکت‌ها از رتبه تجاری بیشتری برخوردار هستند" مورد تأیید قرار نمی گیرد. به عبارت دیگر در ارتباط با این فرضیه H0 را نمی توان رد نمود.

جدول ۷: یافته‌های حاصل از برآورد مدل ۳ با استفاده از الگوی پانل-اثرات ثابت و روش GLS/ متغیر وابسته: اعتبار تجاری (TC)

متغیر	نماد	ضرایب متغیرها	انحراف استاندارد	آماره T	سطح معنی‌داری	مقایسه با ۱۰ درصد	نتیجه
عرض از مبدأ	(a)	62/0	10/0	94/5	00/0		
کیفیت حسابرس	AQ	01/0	01/0	84/0	40/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
اندازه شرکت	SIZE	05/0	01/0	69/6	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
جریان نقد عملیاتی	CFO	09/0	03/0	41/3	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
نسبت جاری	LIQ	00/0	00/0	91/0	36/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نرخ بازده دارایی	EBIT	27/0	06/0	61/4	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
رشد فروش	GR	01/0	01/0	12/1	26/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نسبت بدهی	LEV	18/0	04/0	48/4	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
آماره دوربین وائسون	DW-stat	۲					پیش فرض استقلال خطاها از یکدیگر پذیرفته می‌شود زیرا آماره دوربین وائسون بین ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد.
ضریب تعیین مدل	R ²	۰/۴۶					۴۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) که معنادار هستند بیان می‌شود.
آماره فیشر	F-stat	۵					در این سطح معنی‌داری مدل پذیرفته می‌شود
سطح معنی‌داری مدل	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض معنی‌دار بودن مدل تأیید می‌شود. یعنی مدل خطی است زیرا سطح معنی‌داری آماره فیشر کمتر از ۵ درصد می‌باشد.
آماره F وایت	F-stat	۰/۸۲					در این سطح پیش فرض همسان بودن واریانس باقیمانده رد می‌شود.
سطح معنی‌داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض همسان بودن واریانس باقیمانده‌ها تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره وایت کمتر از ۵ درصد است. به همین دلیل مدل ۱ به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برآورد شده است.
آماره F بروش گادفری	F-stat	72					در این سطح پیش فرض عدم وجود خودهمبستگی سریالی میان باقیمانده رد می‌شود.
سطح معنی‌داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض عدم وجود خودهمبستگی سریالی تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره بروش گادفری کمتر از ۵ درصد است. به همین دلیل مدل ۱ به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برآورد شده است.
آماره جارکو-برا	JB-stat	۹۵۹۸					در این سطح پیش فرض نرمال بودن باقیمانده‌های مدل ۱ رد می‌شود.
سطح معنی‌داری	p-Value	۰/۰۰					پیش فرض نرمال بودن باقیمانده‌ها در ارتباط با مدل ۱ تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره جارکو-برا کمتر از ۵ درصد است. با این وجود به دلیل زیاد بودن تعداد مشاهدات نرمال نبودن باقیمانده اعتبار یافته‌های مدل ۱ را مورد چالش قرار نمی‌دهد.

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴-۲-۵- برآورد مدل ۴ به منظور آزمون فرضیه چهارم

با توجه به جدول ۸ همانطور که ملاحظه می‌شود سطح معنی‌داری آماره T برای ضریب متغیر مستقل اثرات مشترک کیفیت حسابرسی و سیاست پولی دولت (AQ*MP) با مقدار ۰/۰۳-، برابر با ۰/۰۰ می‌باشد که این مقدار کمتر از ۱۰ درصد است ($Pvalue > 0.10$)؛ بنابراین می‌توان چنین استنباط نمود سیاست پولی انقباضی دولت بر ارتباط میان کیفیت حسابرسی و اعتبار تجاری شرکت تأثیر دارد؛ و به دلیل منفی بودن ضریب متغیر اثرات مشترک، جهت رابطه معکوس است؛ یعنی سیاست پولی انقباضی دولت ارتباط مستقیم میان کیفیت حسابرسی و اعتبار تجاری شرکت را کاهش می‌دهد؛ یعنی سیاست پولی انقباضی موجب کاهش نقدینگی و روی آوردن شرکت‌ها به خرید اعتباری می‌شود و در چنین شرایطی اعتبار تجاری شرکت‌ها بیشتر تحت تأثیر شرایط اقتصادی خواهد بود و کمتر تحت تأثیر کیفیت حسابرسی شرکت قرار خواهد گرفت. از این رو فرضیه چهارم تحقیق که بیان می‌کند: " در دوره‌ای که سیاست پولی دولت از نوع انقباضی است کیفیت بالای حسابرسی کمتر موجب افزایش رتبه تجاری شرکت می‌شود " مورد تأیید قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر در ارتباط با این فرضیه H_0 را می‌توان رد نمود.

جدول ۸: یافته‌های حاصل از برآورد مدل ۴ با استفاده از الگوی پانل-اثرات تصادفی و روش GLS/متغیر

وابسته: اعتبار تجاری (TC)

متغیر	نماد	ضرایب متغیرها	انحراف استاندارد	آماره T	سطح معنی‌داری	مقایسه با ۱۰ درصد	نتیجه
عرض از مبدأ	(a)	17/0	10/0	70/1	09/0		
کیفیت حسابرسی	AQ	02/0	01/0	66/1	09/0	کوچکتر	تأثیر دارد
سیاست پولی انقباضی	MP	09/0	02/0	46/5	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
اثرات مشترک سیاست پولی انقباضی و کیفیت حسابرسی	AQ*MP	03/-0	00/0	82/-5	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
اندازه شرکت	SIZE	01/0	01/0	19/2	03/0	کوچکتر	تأثیر دارد
جریان نقد عملیاتی	CFO	08/0	04/0	02/2	04/0	کوچکتر	تأثیر دارد
نسبت جاری	LIQ	00/0	00/0	00/1	32/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نرخ بازده دارایی	EBIT	24/-0	10/0	37/-2	02/0	کوچکتر	تأثیر دارد
رشد فروش	GR	02/0	01/0	08/3	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
نسبت بدهی	LEV	19/0	05/0	09/4	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد

نتیجه	مقایسه با ۱۰ درصد	سطح معنی‌داری	آماره T	انحراف استاندارد	ضرایب متغیرها	نماد	متغیر
					۱/۷	DW-stat	آماره دوربین و واتسون
					۰/۱۸	R ²	ضریب تعیین مدل
					۵	F-stat	آماره فیشر
					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی‌داری مدل
					۰/۸۲	F-stat	آماره F وایت
					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی‌داری
					۷۵	F-stat	آماره F بروش گادفری
					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی‌داری
					۱۱۳۳	JB-stat	آماره جارکو-برا
					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی‌داری

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴-۲-۶- برآورد مدل ۵ به منظور آزمون فرضیه پنجم

با توجه به جدول ۹ همانطور که ملاحظه می‌شود سطح معنی‌داری آماره T برای ضریب متغیر مستقل اثرات مشترک کیفیت حسابرسی و سیاست پولی دولت (AUQ*MP) با مقدار ۰/۱۷-، برابر با ۰/۰۰ می‌باشد که این مقدار کمتر از ۱۰ درصد است ($Pvalue > 0.10$)؛ بنابراین می‌توان چنین استنباط نمود سیاست پولی انقباضی دولت بر ارتباط میان کیفیت حسابرسی و اعتبار تجاری شرکت تأثیر دارد؛ و به دلیل منفی بودن ضریب متغیر اثرات مشترک، جهت رابطه معکوس است؛ یعنی سیاست پولی انقباضی دولت ارتباط مستقیم میان کیفیت حسابرسی و اعتبار تجاری شرکت را کاهش می‌دهد (یعنی ارتباط معکوس میان اقلام تعهدی اختیاری و اعتبار تجاری را کاهش می‌دهد)؛ یعنی سیاست پولی انقباضی موجب کاهش نقدینگی و روی آوردن شرکت‌ها به خرید اعتباری می‌شود و در چنین شرایطی اعتبار تجاری شرکت‌ها بیشتر تحت تأثیر شرایط اقتصادی خواهد بود و کمتر تحت تأثیر کیفیت حسابرسی شرکت قرار خواهد گرفت. از این رو فرضیه پنجم تحقیق که بیان می‌کند: " در دوره‌ای که سیاست پولی دولت از نوع انقباضی است کیفیت بالای حسابرسی کمتر موجب افزایش رتبه تجاری شرکت می‌شود " مورد تأیید قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر در ارتباط با این فرضیه H0 را می‌توان رد نمود.

جدول ۹: یافته‌های حاصل از برآورد مدل ۵ با استفاده از الگوی پانل-اثرات تصادفی و روش GLS / متغیر

وابسته: اعتبار تجاری (TC)

متغیر	نماد	ضرایب متغیرها	انحراف استاندارد	آماره T	سطح معنی‌داری	مقایسه با ۱۰ درصد	نتیجه
عرض از مبدأ	(a)	15/-0	10/0	48/-1	14/0		
کیفیت حسابرسی	AUQ	05/-0	03/0	79/-1	07/0	کوچکتر	تأثیر دارد
سیاست پولی انقباضی	MP	10/0	02/0	00/6	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
اثرات مشترک سیاست پولی انقباضی و کیفیت حسابرسی	AUQ*MP	17/-0	02/0	73/-6	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
اندازه شرکت	SIZE	01/0	01/0	08/2	04/0	کوچکتر	تأثیر دارد
جریان نقد عملیاتی	CFO	08/0	04/0	00/2	05/0	کوچکتر	تأثیر دارد
نسبت جاری	LIQ	00/0	00/0	41/1	16/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نرخ بازده دارایی	EBIT	26/-0	11/0	42/-2	02/0	کوچکتر	تأثیر دارد
رشد فروش	GR	03/0	01/0	36/3	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد

نتیجه	مقایسه با ۱۰ درصد	سطح معنی‌داری	آماره T	انحراف استاندارد	ضرایب متغیرها	نماد	متغیر
تأثیر دارد	کوچکتر	00/0	18/4	05/0	19/0	LEV	نسبت بدهی
پیش فرض استقلال خطاها از یکدیگر پذیرفته می‌شود زیرا آماره دوربین واتسون بین ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد.					۱/۷	DW-stat	آماره دوربین واتسون
۱۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) که معنادار هستند بیان می‌شود.					۰/۱۸	R ²	ضریب تعیین مدل
در این سطح معنی‌داری مدل پذیرفته می‌شود					۳۴	F-stat	آماره فیشر
پیش فرض معنی‌دار بودن مدل تأیید می‌شود. یعنی مدل خطی است زیرا سطح معنی‌داری آماره فیشر کمتر از ۵ درصد می‌باشد.					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی‌داری مدل
در این سطح پیش فرض همسان بودن واریانس باقیمانده رد می‌شود.					۰/۵۹	F-stat	آماره F وایت
پیش فرض همسان بودن واریانس باقیمانده‌ها تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره وایت کمتر از ۵ درصد است. به همین دلیل مدل ۱ به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برآورد شده است.					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی‌داری
در این سطح پیش فرض عدم وجود خودهمبستگی سریالی میان باقیمانده رد می‌شود.					۷۴	F-stat	آماره F بروش گادفری
پیش فرض عدم وجود خودهمبستگی سریالی تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره بروش گادفری کمتر از ۵ درصد است. به همین دلیل مدل ۱ به شیوه حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برآورد شده است.					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی‌داری
در این سطح پیش فرض نرمال بودن باقیمانده‌های مدل ۱ رد می‌شود.					۱۱۴۳	JB-stat	آماره جارکو-برا
پیش فرض نرمال بودن باقیمانده‌ها در ارتباط با مدل ۱ تأیید نمی‌شود؛ زیرا سطح معنی‌داری آماره جارکو-برا کمتر از ۵ درصد است. با این وجود به دلیل زیاد بودن تعداد مشاهدات نرمال نبودن باقیمانده اعتبار یافته‌های مدل ۱ را مورد چالش قرار نمی‌دهد.					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی‌داری

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴-۲-۷- برآورد مدل ۶ به منظور آزمون فرضیه پنجم

با توجه به جدول ۱۰ همانطور که ملاحظه می‌شود سطح معنی‌داری آماره T برای ضریب متغیر مستقل اثرات مشترک سیاست پولی انقباضی و اظهارنظر مقبول حسابرسی (AUDO*MP) با مقدار ۰/۰۱-، برابر با ۰/۱۹ می‌باشد که این مقدار بیشتر از ۱۰ درصد است ($Pvalue < 0.10$)؛ بنابراین می‌توان چنین استنباط نمود سیاست پولی انقباضی دولت بر ارتباط میان صدور اظهارنظر مقبول حسابرسی و اعتبار تجاری شرکت تأثیر ندارد. از این رو فرضیه ششم تحقیق که بیان می‌کند: "در دوره‌ای که سیاست پولی دولت از نوع انقباضی است اظهارنظر مقبول حسابرسی کمتر موجب افزایش رتبه تجاری شرکت می‌شود" مورد تأیید قرار نمی‌گیرد. به عبارت دیگر در ارتباط با این فرضیه H_0 را نمی‌توان رد نمود.

جدول ۱۰: یافته‌های حاصل از برآورد مدل ۶ با استفاده از الگوی پانل-اثرات تصادفی و روش GLS/متغیر

وابسته: اعتبار تجاری (TC)

متغیر	نماد	ضرایب متغیرها	انحراف استاندارد	آماره T	سطح معنی‌داری	مقایسه با ۱۰ درصد	نتیجه
عرض از مبدأ	(a)	15/-0	10/0	54/-1	12/0		
اظهارنظر مقبول حسابرسی	AUDO	00/0	00/0	89/0	37/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
سیاست پولی انقباضی	MP	09/0	01/0	90/5	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
اثرات مشترک سیاست پولی انقباضی و اظهارنظر مقبول حسابرسی	AUDO*MP	01/-0	01/0	30/-1	19/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
اندازه شرکت	SIZE	01/0	01/0	06/2	04/0	کوچکتر	تأثیر دارد
جریان نقد عملیاتی	CFO	08/0	04/0	02/2	04/0	کوچکتر	تأثیر دارد
نسبت جاری	LIQ	00/0	00/0	06/1	29/0	بزرگتر	تأثیر ندارد
نرخ بازده دارایی	EBIT	25/-0	11/0	38/-2	02/0	کوچکتر	تأثیر دارد
رشد فروش	GR	03/0	01/0	35/3	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
نسبت بدهی	LEV	19/0	05/0	06/4	00/0	کوچکتر	تأثیر دارد
آماره دوربین واتسون	DW-stat	۱/۷					پیش فرض استقلال خطاها از یکدیگر پذیرفته می‌شود زیرا آماره دوربین واتسون بین ۱،۵ تا ۲،۵ قرار دارد.

نتیجه	مقایسه با ۱۰ درصد	سطح معنی داری	آماره T	انحراف استاندارد	ضرایب متغیرها	نماد	متغیر
					۰/۱۸	R ²	ضریب تعیین مدل
					۳۴	F-stat	آماره فیشِر
					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی داری مدل
					۰/۶۳	F-stat	آماره F وایت
					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی داری
					۷۴	F-stat	آماره F بروش گادفری
					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی داری
					۱۱۴۳	JB-stat	آماره جار-کوبرا
					۰/۰۰	p-Value	سطح معنی داری

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۵- بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های حاصل از تحلیل‌های تجربی انجام شده مبنی بر وجود ارتباط مثبت و معنادار میان متغیرهای مستقل کیفیت حسابرس (AQ) و کیفیت حسابرسی (AUQ) با متغیر وابسته اعتبار تجاری شرکت (TC)، می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که حسابرسی صورت‌های مالی بر اعتبار تجاری و شهرت شرکت‌های صاحبکار در بازار تأثیر دارد به گونه‌ای کیفیت بالاتر حسابرس و کیفیت بالاتر عملیات حسابرسی صورت‌های مالی موجب بهبود اعتبار تجاری شرکت‌ها نزد فروشندگان مواد اولیه و مشتریان می‌گردد. این شواهد نشان می‌دهد که اولاً شرکت‌هایی که توسط حسابرسان برتر مورد رسیدگی قرار می‌گیرند، اطلاعات حسابداری با کیفیت‌تری را به استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی عرضه می‌کنند و این استنباط در استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری (افراد درگیر در قراردادهای تجاری با شرکت) ایجاد می‌شود که کیفیت اطلاعات حسابداری بنگاه اقتصادی بالا می‌باشد. همچنین بالا بودن کیفیت حسابرس شرکت یک دیدگاه مثبت را به افراد درگیر در تئوری قرارداد القاء می‌کند و موجب می‌شود که اعتبار تجاری شرکت نزد سایرین ارتقاء یابد. ثانیاً بالا بودن کیفیت حسابرسی نشانه‌ای از میزان قابلیت اعتماد و مربوط بودن اطلاعات حسابداری صاحبکار می‌باشد. بالا بودن کیفیت حسابرسی این دیدگاه را به افراد درگیر در تئوری قرارداد القاء می‌کند که شفافیت اطلاعاتی صاحبکار بالا است. در چنین شرایطی اعتبار تجاری شرکت‌های صاحبکار نزد همکاران حرفه‌ای و افرا درگیر در تئوری قرارداد ارتقاء می‌یابد.

یافته‌ها و نتایج به دست آمده در تحقیق حاضر، وجود فرضیه ارزش افزوده اطلاعاتی که توسط موتزو شرف (۱۹۹۹) و حساس یگانه (۱۳۹۲) و یانگ و همکاران (۲۰۱۷) را در محیط پژوهشی ایران تقویت می‌کند. فرضیه فوق بیان می‌کند که حسابرسی صورت‌های مالی از طریق ارتقای کیفیت اطلاعات حسابداری موجب بهبود ارزش شرکت و اعتبار تجاری شرکت‌ها می‌گردد. به‌طور کلی این فرضیه معتقد است که حسابرسی صورت‌های مالی موجب افزایش کیفیت و سودمندی (ارزش) اطلاعات حسابداری می‌شود. یافته و نتایج تحقیق حاضر را همچنین می‌توان با مبانی نظری مندرج در تئوری قرارداد منطبق دانست. بر اساس تئوری قرارداد، هر واحد تجاری قراردادهای مختلفی میان اشخاص مختلف تنظیم نموده و با آنها در ارتباط است. با توجه به اندازه و بزرگی واحد تجاری تعداد افراد درگیر در این قراردادهای، ممکن است کم یا زیاد باشند. آنچه که در همه قراردادهای برای همه افراد مشترک می‌باشد، آن است که هر شخص برای تأمین منابع، تعهدی نسبت به واحد تجاری دارد و در مقابل نیز، حق و حقوقی از منافع آن واحد خواهد داشت. واحد تجاری را می‌توان مجموعه‌ای از

قراردادها میان سهامداران، مدیران، کارکنان، فروشندگان، مشتریان، دولت و اعتباردهندگان فرض نمود. نظریه قرار داد در ارتباط با نقش دانش حسابداری بیان می‌کند که این دانش از طریق ایجاد شفافیت موجب بهبود فرایند اجرای قراردادهای تجاری می‌شود. با توجه به یافته‌های تحقیق حاضر این استدلال تقویت می‌شود که علاوه بر دانش حسابداری، حرفه حسابرسی نیز می‌تواند ارتباط میان طرفین درگیر در تئوری قرارداد را تحت تأثیر قرار دهد که البته میزان این تأثیر در شرایط اقتصادی مختلف متفاوت می‌باشد.

یافته‌ها و نتایج تحقیق حاضر با هیچ یک از تحقیقات داخلی قابل مقایسه نیست زیرا در تحقیق حاضر برای نخستین بار به آزمون تجربی تأثیر حسابرسی صورت‌های مالی بر اعتبار تجاری شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران با تأکید بر نقش تعدیل‌کننده سیاست پولی انقباضی دولت پرداخته شده است. با این حال از میان تحقیقات خارجی انجام شده در این حوزه پژوهشی یافته‌های تحقیق حاضر را می‌توان با یافته‌های بدست آمده از تحقیق ژانک (۲۰۰۸)، روآ و جیانگ (۲۰۱۱)، زو (۲۰۱۱)، چنگ و لیو (۲۰۱۳)، دای و یانگ (۲۰۱۶) هم راستا دانست. با این تفاوت که یافته‌های تحقیق حاضر شواهدی را پیرامون نقش حسابرسی در بهبود رتبه تجاری و بهبود اجرای قراردادهای تجاری فراهم می‌کند؛ اما در تحقیقات قبلی صرفاً به نقش اطلاعات حسابداری در اجرای قراردادهای پرداخته شده است. اگرچه تحقیق حاضر در کشور ایران انجام شده است. با این حال یافته‌های تحقیق حاضر می‌تواند در سایر کشورهای در حال توسعه که دارای بازارهای نوظهور و اقتصاد در حال تکامل هستند و محیط پژوهشی آنها نزدیک به ایران است مورد استفاده قرار گیرد. در کشور ایران نیز یافته‌های تحقیق حاضر می‌تواند توسط طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان نظیر قانون‌گذاران و سازمان بورس اوراق بهادار (TSE) مورد استفاده قرار گیرد.

با توجه به یافته‌ها و نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول در تحقیق حاضر (مبنی بر وجود ارتباط مستقیم میان کیفیت حسابرسی و اعتبار تجاری شرکت) به تمام شرکت‌های فعال در بورس و کمیته حسابرسی این شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود تا در انتخاب حسابرس دقت نمایند و از حسابرسان رتبه الف نظیر سازمان حسابرسی دعوت به همکاری کنند؛ زیرا طبق شواهد بدست آمده در تحقیق حاضر بالا بودن کیفیت حسابرسی موجب افزایش اعتبار تجاری شرکت‌ها می‌شود. با توجه به یافته‌ها و نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم در تحقیق حاضر (مبنی بر وجود ارتباط مستقیم میان کیفیت حسابرسی و اعتبار تجاری شرکت) به تمام حسابرسان مستقل پیشنهاد می‌شود تا وظیفه خود را در زمینه اعتبار دهی به صورت‌های مالی صاحبکاران خود به درستی انجام دهند؛ زیرا طبق شواهد بدست آمده در

تحقیق حاضر بالا بودن کیفیت حسابرسی صورت‌های مالی (و به تبع آن کاهش اقلام تعهدی) موجب افزایش اعتبار تجاری شرکت‌های صاحبکار می‌شود. با توجه به یافته‌ها و نتایج حاصل از آزمون فرضیه چهارم و پنجم تحقیق حاضر (مبنی بر مؤثر بودن سیاست پولی انقباضی دولت بر ارتباط میان کیفیت حسابرسی و کیفیت حسابرسی با اعتبار تجاری) به تمام شرکت‌های فعال در بورس تهران پیشنهاد می‌شود تا در راستای ارتقای اعتبار تجاری خود علاوه بر ارتقای کیفیت حسابرسی و شهرت حسابرسی و کیفیت حسابرسی به وضعیت اقتصادی کشور و سیاست‌های اقتصادی حاکم بر جامعه نیز توجه کنند؛ زیرا طبق شواهد بدست آمده در تحقیق حاضر تأثیر کیفیت حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر اعتبار تجاری شرکت تحت تأثیر نوع سیاست پولی دولت قرار می‌گیرد.

فهرست منابع

- ۱) اعتمادی، حسین، (۱۳۹۷)، "بررسی احتمال تجدید ارائه صورت‌های مالی بر اساس دیدگاه حسابرس"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، شماره ۳۷.
- ۲) افلاطونی، عباس، (۱۳۹۲)، "مبانی اقتصادسنجی"، تهران: انتشارات ترمه.
- ۳) بندریان، امیرعالی، (۱۳۹۷)، "اثر دوره تصدی حسابرس و کیفیت حسابرسی بر رابطه میان ساختار مالکیت و مدیریت سود"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، شماره ۳۸.
- ۴) حساس یگانه، سید یحیی، (۱۳۹۰)، "فلسفه حسابرسی"، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- ۵) حساس یگانه، سید یحیی و امیر مقصودی، (۱۳۸۹)، "تأثیر آیین رفتار حرفه‌ای و تجربه بر کیفیت قضاوت حسابرسی"، مجله حسابداری رسمی، شماره ۲.
- ۶) حساس یگانه، یحیی و حسین علوی طبری، (۱۳۸۲)، "رابطه بین منابع صرف شده بر روی حسابرسی داخلی و مخارج حسابرسی مستقل"، فصلنامه مطالعات حسابداری، سال اول، شماره ۴، صص ۷۲ تا ۹۶.
- ۷) رهنمای رودپشتی، فریدون، (۱۳۹۲)، "مکاتب و تئوری‌های مالی و حسابداری"، تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- ۸) رهنمای رودپشتی، فریدون و اله کرم صالحی، (۱۳۹۲)، "مکاتب و تئوری‌های مالی و حسابداری"، تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- ۹) سازمان حسابرسی، (۱۳۸۸)، "اصول حسابرسی، جلد اول"، ترجمه ارباب سلیمانی و نفری. چاپ بیست و ششم.
- ۱۰) شباهنگ، رضا، (۱۳۸۷)، "تئوری حسابداری"، جلد دوم، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.
- ۱۱) شباهنگ، رضا، (۱۳۹۰)، "تئوری حسابداری"، جلد اول، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.
- ۱۲) شجاع، نفیسه، (۱۳۹۷)، "بررسی دیدگاه حسابرسان درباره فعالیت‌های بازاریابی"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، شماره ۳۸.
- ۱۳) طبیبی، سید جمال الدین، (۱۳۹۲)، "روش تحقیق در علوم انسانی"، تهران: انتشارات فردوس.
- ۱۴) محمدرضایی، فخرالدین، (۱۳۹۴)، "کیفیت حسابرسی و رتبه‌بندی حسابرسان توسط بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه حسابداری مدیریت، شماره ۲۹.
- ۱۵) محمدرضایی، فخرالدین، (۱۳۹۳)، "بررسی رابطه میان رتبه‌بندی حسابرسان و کیفیت حسابرسی"، مجله حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال چهارم، شماره ۱۴.

- ۱۶) مکارم، ناصر و امیر صفاریان، (۱۳۹۰)، "مروری جامع بر حسابرسی صورت‌های مالی"، تهران: مهربان نشر.
- ۱۷) نیکومرام، هاشم و بهمن بنی مهد، (۱۳۹۲)، "تئوری حسابداری"، جلد اول، تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- ۱۸) همتی، حسن، (۱۳۸۸)، "حسابداری میانه"، جلد اول، تهران: انتشارات ترمه.
- 19) Ahmed, A.S., Duellman, S., (2011), "Evidence on the Role of Accounting Conservatism in Monitoring Managers' Investment Decisions", *Acc. Finance* 51, PP. 609–633.
- 20) Bai, C.E., Liu, Q., Lu, J., Song, M., Zhang, J.X., (2005), "An Empirical Study on Chinese Listed Firms' Corporate Governance". *Econ. Res. J.* 2, PP. 81–91 (in Chinese).
- 21) Baks, K., Kramer, C., (1999), "Global Liquidity and Asset Prices: Measurement, Implications, and Spillovers", *IMF Working Papers*. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=880823>.
- 22) Ball, R., Shivakumar, L., (2005), "Earnings Quality in UK Private firms: Comparative Loss Recognition Timeliness", *J. Acc. Econ.* 39, PP. 83–128. Basu, S., 1997. The Conservatism Principle and the Asymmetric Timeliness of Earnings. *J. Acc. Econ.* 24, 3–37.
- 23) Beaudry, P., Caglayan, M., Schiantarelli, F., (2001), "Monetary Instability, the Predictability of Prices, and the Allocation of Investment: an Empirical Investigation Using UK panel data", *Am. Econ. Rev.* 91, PP. 648–662.
- 24) Beaver, W.H., Ryan, S.G., (2000), "Biases and Lags in book Value and their Effects on the Ability of the Book-to-Market Ratio to Predict Bookreturn on Equity", *J Accounting Res* 38 (1), PP. 127–148.
- 25) Biais, B., Gollier, C., (1997), "Trade Credit and Credit Rationing", *Rev. Financial Stud.* 10 (4), PP. 903–937.
- 26) Cheng, L.B., Liu, F., (2013), "Bank Supervision and Discrimination: From the Perspective of Accounting Conservatism", *Acc. Res.* 1, PP. 28–34 (in Chinese).
- 27) Fisman, R., Raturi, M., (2004), "Does Competition Encourage Credit Provision? Evidence from African Trade Credit Relationships", *Rev. Econ. Stat.* 86, PP. 345–352.
- 28) Garcia Lara, C. M., Grisia Asma, B., Penalva, F., (2011), "Conditional Conservatism and Cost of Capital", *Rev. Acc. Stud* 16 (2), PP. 247-271.
- 29) Gertler, M., Gilchrist, S., (1994), "Monetary Policy, Business Cycles, and the Behavior of Small Manufacturing Firms", *Quart. J. Econ.* 109, PP. 309–340.,

- 30) Givoly, D., Hayn, C., (2000), "The Changing Time-Series Properties of Earnings, Cash Flows and Accruals: has Financial Reporting Become more Conservative?", *J. Acc. Econ.* 29 (3), PP. 287–320.
- 31) Guay, W.R., Verrecchia, R.E., (2007), "Conservative Disclosure", Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=995562>.
- 32) Hong, J.Q., Fang, J.X., (2005), "Related Party Sales and the Informativeness of Accounting Earnings", *China Acc. Rev.* 1, PP. 87–98 (in Chinese).
- 33) Hui, K.W., Klasa, S., Yeung, P.E., (2012), "Corporate Suppliers and Customers and Accounting Conservatism", *J. Acc. Econ.* 53, PP. 115–135.
- 34) Jiang, G.H., Zhang, R., (2007), "Conservatism or Fair Value: an Analysis based on Stock Price Reactions", *Acc. Res.* 6, PP. 20–25 (in Chinese).
- 35) Jiang, W., Li, B., (2006), "Institutional Environment, State-Owned Property and Bank-Lending Discrimination", *J. Financial Res.* 11, PP. 116–126 (in Chinese).
- 36) Kashyap, A.K., Stein, J.C., Wilcox, D.W., (1993), "Monetary Policy and Credit Conditions: Evidence from the Composition of External Finance", *Am. Econ. Rev.* 86 (1), PP. 310–314.
- 37) Khan, M., Watts, R., (2009), "Estimation and Empirical Properties of a Firm-year Measure of Accounting Conservatism", *J. Acc. Econ.* 48, PP. 132–150.
- 38) Kohler, M., Britton, E., Yates, A., (2000), "Trade Credit and the Monetary Transmission Mechanism", The Bank of England Working Paper No. 115. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=234693>.
- 39) Li, Z.J., Wang, S.P., (2011), "Monetary Policy, Information Disclosure Quality and Corporate Debt Financing", *Acc. Res.* 10, PP. 56–62 (in Chinese).
- 40) Liu, F.W., Li, L., Xue, Y.K., (2009), "Trust, Transaction Cost and Mode of Trade Credit", *Econ. Res. J.* 8, PP. 130–133 (in Chinese).
- 41) Lu, Z.F., Yang, D.M., (2011), "Commercial Credit: Alternative Financing or Buyers' Markets?", *Manage. World* 4, PP. 6–14 (in Chinese).
- 42) Lu, Z.F., Zhu, J.G., Fan, Z., (2009), "Monetary Contraction, Bank Discrimination and Investor Losses in the Non-State Listed Companies", *J. Financial Res.* 8, PP. 124–136 (in Chinese).
- 43) Macro Group, CCER, PKU, (2008), "The Measurement of Liquidity and the Relationship between Monetary Liquidity and Asset Price", *J. Financial Res.* 9, PP. 44–55 (in Chinese).
- 44) Mojon, B., Smets, F., Vermeulen, P., (2002), "Investment and Monetary Policy in the Euro Area", *J. Bank. Finance* 26 (11), PP. 2111–2129.
- 45) Petersen, M.A., Rajan, R.G., (1997), "Trade Credit: Theory and Evidence", *Rev. Financial Stud.* 10, PP. 661–691.

- 46) Rajan, R.G., Zingales, L., (1995), “What Do We Know about Capital Structure? Some Evidence from International data”, J. Finance 50, PP. 1421–1460.

یادداشت‌ها

- ¹ Day and Young
- ² Hooy
- ³ Koher
- ⁴ Moutz and Sharaf
- ⁵ Roa and Jiang
- ⁶ Zoo
- ⁷ Cheng and Liu
- ⁸ Young